

in dit nummer

EDITORIAAL

Het Trump-geurtje / 2

ECONOMIE

**Paul De Grauwe
over de limieten
van de markt / 3**

BOEK VAN DE MAAND

**Bert Cornelis schreef
'Hitler en de Belgen' / 4**

ANALYSE

**Hoe volgens
Herman Matthijs
Joe Biden de verkiezingen
in de VS won / 6**

BUITENLAND

**Lukas De Vos
fileert de Zwitserse
aangebrande fondue / 8**

GESCHIEDENIS

**De 'blauwe' premiers
van België / 10**

SAMENLEVING

**Aviva Dierckx las
'Machiavelli's lef' van
Tinneke Beeckman / 12**

Guy Verhofstadt.

Charles Michel.

Sophie Wilmès.

Alexander
De Croo.

Blauwe premiers

Met de eedaflegging van **Alexander De Croo** kan de 'blauwe familie' in België weer een premier aan haar lijstje toevoegen. De Croo treedt niet alleen in de voetsporen van **Sophie Wilmès**, **Charles Michel** en **Guy Verhofstadt**. Zijn voorgangers luisterden naar namen als **Albert Goblet d'Alviella**, **Etienne de Sauvage**, **Charles Rogier**, **Henri de Brouckère** en **Paul-Emile Janson** (1937). Na deze laatste bleef het lang wachten op een blauw premier, tot in

juli 1999 toen **Guy Verhofstadt** eerste minister werd van een paars-groen kabinet. Ook de regionale kabinetten kenden blauwe minister-presidenten, bijvoorbeeld in Vlaanderen, **Patrick Dewael** en **Bart Somers**, en in Brussel **Jacques Simonet**, **François-Xavier de Donnée** en **Daniel Ducarme**. Liberas (het Liberaal Archief) maakte een historisch overzicht.

Lees meer blz. 10.

Het Trump-geurtje

Er zijn gelijkenissen tussen de reactie van de N-VA op de vorming van de regering-De Croo en de verbetering waarmee Donald Trump de verkiezingsuitslag in de Verenigde Staten ontkent. Het zijn allebei slechte verliezers.

Er verschijnen dezer dagen talrijke analyses over hoe de regering-De Croo tot stand is gekomen. Eén zaak is nu al wel duidelijk: gelukkig dat Open Vld-voorzitter Egbert Lachaert de MR-rol niet heeft gelost, of zijn partij stond als zevende in de rij, en misschien wel buitenspel. Nu kan hij het premierschap op zijn palmares schrijven. Goed gespeeld.

De N-VA voelt zich in de gracht gereden en spuwt op een Trumpiaanse, vulgaire en laaghartige wijze haar gal richting de Open Vld-voorzitter. “We zijn verraden”, zo luidt het. De tegenstander wordt daarbij als een platte leugenaar en bedrieger verdacht gemaakt en de gehele waarheid wordt niet altijd verteld. Vreemd, want wat is er zo oneervol aan de liberale partijvoorzitter die paars-geel tot op het bot heeft uitgeprobeerd, op de onaanvaardbare eis van N-VA botste om zijn Franstalige familie te dumpen, en dan een andere richting kiest wat hem dan ook nog eens meer politieke invloed opleverde? De N-VA had moeten weten dat dergelijke onredelijke eisen tot niets zouden leiden. Had men wat bescheidener geweest dan was er wellicht nu een N-VA'er premier. Als ze het echt meenden en het besturen van een land in de problemen ernstig namen, dan ‘was’ er nu een N-VA-premier. Waar een wil is, is een weg. Maar neen, er werd liever gekozen voor de ondergang van België, voor

“Ik zie de N-VA ook nog rechtszaken aanspannen tegen de regering-De Croo, of een protestmars op Brussel organiseren.”

de verrotting en de angst. “Laten we Vlamingen, Brusselaars en Walen tegen elkaar opzetten en de strijdbijl weer boven halen.” Zoals Trump.

Dat de N-VA geen goed woord over heeft voor de regering-De Croo stond na dit alles in de sterren geschreven. En het is nu ook al duidelijk, wat we voorspelden, dat de vorming van de federale regering haar schaduw werpt over de Vlaamse regering. De al zo geplaagde regering-Jambon-I (opstandige cultuursector, aarzelend coronabeleid) krijgt er nu onderling wantrouwen bij. De N-VA geeft dat wantrouwen overigens ook ronduit toe. Wat is dit toch zo doorzichtig en oneerlijk? En dan die hardleerse framing dat ‘de Vlaming’ de regering-De Croo een ramp vindt voor Vlaanderen? Wie is die Vlaming? Op wat baseren ze zich daar terwijl die regering nog maar enkele weken in het zadel zit? Op de verkiezingsuitslag van 26 mei? Pardon, als ik goed kan tellen verloor de N-VA stemmen, dus zoveel werd er niet voor “meer Vlaanderen” gekozen. En wie de Vlaams-Belang-stemmen als een signaal voor ‘meer Vlaanderen’ interpreteert, zit al helemaal fout. Dat zijn er vooral die misnoegd zijn over van alles en nog wat. Bovendien, of de regering-De Croo zo desastreus

zal geweest zijn voor Vlaanderen, zullen we maar pas in 2024 weten, na de verkiezingen. Dat het feit dat er geen meerderheid is aan Vlaamse kant een ramp zou zijn voor Vlaanderen is ook nog zo’n Trumpverhaal. In de ideale “wettelijke” N-VA-logica van “de Vlamingen tegen de Walen”, klopt die redenering misschien, maar niet in het “werkelijke” land waar pro’s en contra’s vaak over de taalgrens heen ontstaan, of er door verschillende taalgroepen wordt samengewerkt zoals dat in een federale logica past. Maar dat samenwerkingsmodel hoort natuurlijk niet in het Vlaams-nationale plaatje thuis.

Ik zie de N-VA ook nog rechtszaken aanspannen tegen de regering-De Croo, of een protestmars op Brussel organiseren, uiteraard met de steun van het Vlaams Belang. Helemaal in de lijn van Trump. Of wat dacht u?

Intussen begint de N-VA-voorzitter aan zijn zesde termijn. Ik ken in de Belgische geschiedenis maar weinig partijvoorzitters die het zo lang konden of mochten uitzingen, los van de bedenking of dit voor een democratische partij wel zo gezond is. Ook daar kleefte een Trump-geurtje aan, hoewel per slot van rekening de zittende voorzitter wellicht de enige is die de meubelen nog kan redden. ■

De limieten van de markt

Het nieuwe boek van Paul De Grauwe leest als een thriller. Met rasseschreden neemt hij ons mee door de economische geschiedenis van deze planeet. Vertrekpunt van zijn verhaal is dat er blijkbaar een “ijzeren wet” in onze economie bestaat, waardoor – door de eeuwen heen – we telkens een ‘afwisseling van de wacht’ zien gebeuren.

door Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

In bepaalde periodes domineert de markt, het vrije initiatief en dus het kapitalisme. En telkens wordt dit dan opgevolgd door een periode waarin vooral de overheid het economisch gebeuren aanstuurt. Maar ook dan weer loopt die periode tegen haar eigen beperkingen aan en neemt, zoals het een pendel past, de markt het weer over, tot ook hier weer het systeem op zijn inherente zwakheden te pletter loopt en de overheid de fakkel overneemt.

Pedagogisch

Zelfs voor een niet-economisch geschoolde lezer is dit een uiterst boeiend en tegelijk toegankelijk boek. Op een grondige en met de hem typerende pedagogisch opgebouwde argumentatie overloopt De Grauwe zowel de sterke als de zwakke punten van de vrije markt economie, waarbij alle klassieke maar ook meer moderne macro-economische inzichten klaar en duidelijk worden toegelicht. Idem dito voor de meer door de overheid centraal aangestuurde economieën. Dit alles zonder dat de auteur de lezer in een bepaalde richting wil duwen. Hoewel dit boek vooral focust op de laatste 2 à 3 eeuwen, wordt toch ook telkens de link gelegd met actuele thema's (zoals ons leefmilieu, de opwarming van de aarde, de inkomens(on)gelijkheid, en uiteraard ook de impact van corona/covid-19, ja zelfs de “fratsen” van Trump in de VS. Daardoor is

dit boek niet alleen een (soms) abstract theoretisch verhaal, maar ook een heel actueel, concreet en praktisch handboek. Het zou verplichte literatuur moeten zijn voor politici, van welke strekking dan ook.

Pessimisme

Zonder als ‘story spoiler’ te willen fungeren, de lezer moet vooral zelf zijn conclusies trekken..., valt toch op dat De Grauwe, naar mijn aanvoelen, eerder op een pessimistische noot eindigt. Tot op de dag van vandaag is de politieke invloed van de machtige economische actoren zo groot, dat zij er via professioneel en subtiel uitgewerkt lobbywerk steeds weer in slagen het overheidsop treden, onder welke vorm dan ook, zodanig aanpassen dat ze op de eerste plaats de louter (micro-) economische belangen dienen en veel minder het algemeen belang. Hier is dus nog heel wat werk te verrichten voor zij die begaan zijn met het correct functioneren van onze vertegenwoordigingsdemocratie. Wil dit nu zeggen dat dit boek niet (meer) voor verbetering vatbaar is? Zonder aan detailkritiek te willen doen, kunnen er toch een drietal punten worden opgemerkt: de te betwisten stelling dat de digitalisering van de voorbije decennia een eerder beperkte impact heeft gehad; het enige alternatief voor inkomensongelijkheid wordt gezien in een stelsel van universeel, onvoorwaardelijk basisinkomen; persoonlijk vind ik het een verarming dat alles wat “de overheid” doet in één “melting pot” wordt gegooid. In realiteit kan de overheid langs drie grote assen ingrijpen in de economie: op puur com-

munistische wijze (overheid is eigenaar); de overheid als stuurman; de overheid als scheidsrechter.

Lezenswaardig

In het boek worden die drie rollen wel vermeld, maar ze worden constant door elkaar gebruikt. Hierdoor is de coherentie van de argumentatie niet altijd even zuiver. Vooral via de “derde weg” zou de overheid een minstens even belangrijke en naar ik aanneem meer efficiënte en effectieve rol kunnen vervullen, zonder dat daarvoor een “beslag” van meer dan 50% van ons BNP noodzakelijk is. M.a.w., alle reële problemen die zich vandaag stellen, hoeven niet per sé opgelost te worden door er telkens een zak geld tegenaan te gooien. Voorwaarde is wel, zoals De Grauwe zelf aangeeft, dat die regels dan niet op maat van slechts één marktpartij zijn geschreven.

Hoe dan ook het is een meer dan lezenswaardig boek geworden. ■

Paul De Grauwe, De Limieten van de markt. De slinger tussen overheid en kapitalisme. Nieuwe editie na corona, Tielt, Lannoo 2020, 280 blz., 22,99 euro.

Hitler en de Belgen

De wurging van elk vredesideaal

'Hitler und kein Ende'. Zelfs 75 jaar na zijn zelfmoord, blijft de Duitse nazidictator steeds nieuwe vertwijfeling zaaien over zijn rol in de hertekening van Europa. En de facto dus ook in België. De taak die Bert Cornelis zichzelf in zijn nieuw boek 'Hitler en de Belgen' toeschrijft, is beangstigend ambitieus: "Een nieuwe invalshoek: Als we nu eens in zijn hoofd kruipen, en op die manier naar de Belgen kijken door de bril van Hitler?"

door Lukas De Vos

Gelukkig relateert hij onmiddellijk de omvang van zijn aanpak: hij doet niet al het archiefwerk over, maar steunt nadrukkelijk op het "gedegen historisch en wetenschappelijk onderzoek dat in de voorbije jaren werd gepubliceerd".

Bevattelijk

Een verstandige keuze, want niet van de minste deskundigen worden op bevattelijke manier aangebracht en samengevat: Bruno De Wever, Lode Wils, Ian Kershaw, Etienne Verhoeyen, Mark van den Wijngaert, Frank Seberechts, Lieven Saerens. Maar als leidraad gebruikt hij vooral de inzichten van Albert De Jonghe, overtuigd Vlaams-nationalist, lid geworden van de DeVlag dat Vlaanderen wou ingelijfd zien in het Groot-Duitse Rijk, maar na de oorlog een acribisch geschiedkundige die al zijn bronnen dubbelcheckte en ter plekke nog bestaande archieven ging raadplegen. Eén van De Jonghes grootste prestaties was de complete ontmaskering van koning Leopold III als symbool van het eendrachtig geachte land.

Koning van Limburg

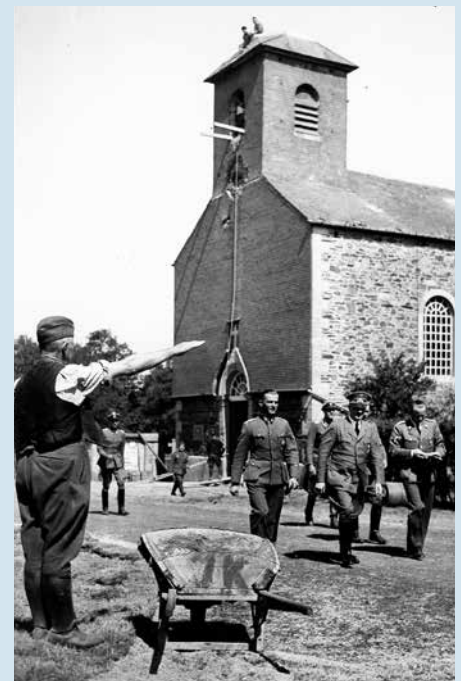
Wellicht daarom zijn de belangrijkste stukken in 'Hitler en de Belgen' de hoofdstukken

gewijd aan het gedrag van de koning, zijn breuk met de regering Pierlot, zijn gekuip bij Hitler om de monarchie te redden, desnoods als koning van Limburg, zijn waanbeeld van een blijvende onafhankelijkheid. Leopold III die stug vasthield aan neutraliteit – zoals zijn vredesoproep met de Nederlandse koningin Wilhelmina in 1940 nog aantoonde – maar, al onmiddellijk na de capitulatie, "een staatstoelage van 50 miljoen frank kreeg omdat de koning Duitsland welgezind was". Het staat in de dagboeken van propagandaminister Joseph Goebbels.

Maar Cornelis beperkt zich niet tot 's mans wedervaren. Hij geeft ook nuttige inzichten in de echte drijfveren van de nazi's, de economische uitpersing van de bezette gebieden, het diplomatieke koorddansen (met de hachelijke rol van Jacques Davignon, voor de oorlog Belgische ambassadeur in Berlijn), en de rivaliteit tussen het Duitse leger (en zijn Pruisische traditie) en de SS van Heinrich Himmler – in België gekenmerkt door de 'Militärverwaltung' onder gouverneur Alexander von Falkenhausen en het burgerlijk bestuur. Himmler trok uiteindelijk aan het langste eind, in juli 1944 moest Von Falkenhausen bakzeil halen en werd hij teruggedreven vanwege zijn falend veiligheidsbeleid (lees: onvoldoende represailles).

Onbeslistheid

Die uiteenlopende benaderingen komen sa-

Hitler verbleef bijna de hele maand juni 1940 in het Ardense dorpje Brûly-de-Pesche, waar hij zijn hoofdkwartier had ingericht voor de aanval op Frankrijk. Hier wandelt hij met een adjudant en zijn perschef Otto Dietrich voorbij het kerkje van het dorp. (foto Heinrich Hoffmann)

men in de onbeslistheid van Hitler zelf. Wat aan te vangen met België, dat land van gezagsongetrouwen, foefelaars, particularisme, ritselaars en eindeloos onderling gekrakeel?

Marie-José, de Italiaanse kroonprinses en zus van Leopold III, speelde een belangrijke rol in de ontmoeting van haar broer en Hitler op 19 november 1940, een ontmoeting die voor ons land verregaande institutionele en politieke gevolgen had die zich in de koningskwestie uitten. Op de foto Marie-José en militair bevelhebber in België Alexander von Falkenhausen. (foto Cegesoma)

Met Von Falkenhausen verliep dat redelijk soepel, omdat hij geen schrikbewind wou invoeren, al werd hij gedwongen na 1942 toch 240 gijzelaars te laten terechtstellen. Hij bleef een fatsoenlijk man en anti-nazi (zijn broer Hans-Joachim was door de SS standrechtelijk vermoord), die veel moeite deed in het geheim joden en dissidenten te helpen. Von Falkenhausen was ook betrokken bij het complot tegen Hitler. Hij was dan ook ten zeerste onthutst toen hij na de oorlog in België moest terechtstaan en 12 jaar kreeg.

Zijn rechterhand Eggert Reeder was, in tegenstelling tot zijn unitair gerichte baas, de uittekenaar van de 'Flamenpolitiek'. Cornelis brengt aandacht op voor vaak vergeten grondleggers van die politiek, met name voor Franz Petri, die met etymologisch onderzoek Hitler overtuigde dat "Wallonië en Noord-Frankrijk in werkelijkheid Duitse landen zijn". De stap naar overheveling van Frans-Vlaanderen naar het Germaanse noorden lag voor de hand. Reeder ging

mee in Hitlers besluit om de Vlamingen te bevoordelen, onder meer door de snelle vrijlating van krijgsgevangenen, en het ontwerp van twee aparte, eentalige gouwen, waarbij Brussel volledig geïntegreerd werd in Vlaanderen. Hij zou natuurlijk nooit vermoeden dat het aperte radicalen zouden worden die na de bevrijding van het land vanuit Duitsland nog een eigen "regering" (de Landsleiding) gingen leiden, de Vlaamse, onder DeVlag-hoofdredacteur Jef Van de Wiele, de Waalse onder Léon Degrelle. Maar ook Reeder zag al snel in dat België onhandelbaar was: "Das schwierigste Staats- und Wirtschaftsgebilde Europas mit dem schwächsten Staatsapparat". Tucht was en bleef een lachertje.

Koning, kerk en kapitaal

Dat wantrouwen tegenover het gezag trekt Cornelis netjes door van de Grote Oorlog naar WO II. Hij wijst terecht op de perverse gevolgen van de drie k's: koning, kerk, kapitaal. Het waren ook de drie drukkingsmiddelen om de bevolking onder de knoet te houden, zeker toen de Duitse politiek geconfronteerd werd met een half miljoen werklozen, hongervinters, de heilloze politiek van economische leegzuiging en de ideologische nepmiddelen om die op te vangen.

De kerk had nog altijd een stevige greep op de samenleving. De houding van de kerk was redelijk meegaand, en meer gericht op het behoud van de vrijheid van eredienst (en onderwijs) dan op passief verzet. De rol van de Mechelse aartsbisschop Van Roey was vaak dubbelzinnig. "Bijzondere voorzichtigheid", schrijft Cornelis verbloemend. Van Roey veroordeelde aanslagen van het verzet op collaborateurs, maar weigerde tegelijk de communie aan Degrelle of een herdenkingsdienst voor de Vlaamse legionair Reimond Tollenaere, gesneuveld aan het oostfront. Anderzijds maakt Cornelis heel begrijpelijk waarom Van Roey zich gedeisd hield, en zich een laag profiel aanmat (wat uiteindelijk meehielp om meer joden te verbergen). Van Roey werd "woordvoerder van de koning", verdedigde de onvoorwaardelijke capitulatie, zegende het huwelijk van Leopold met Lilian Baels op 6 december 1941, een onwetige daad omdat de burgerlijke trouw nog niet voltrokken was, en bevestigde dat "de

koning in de overwinning van de Duitsers had geloofd en daarom in het land was gebleven".

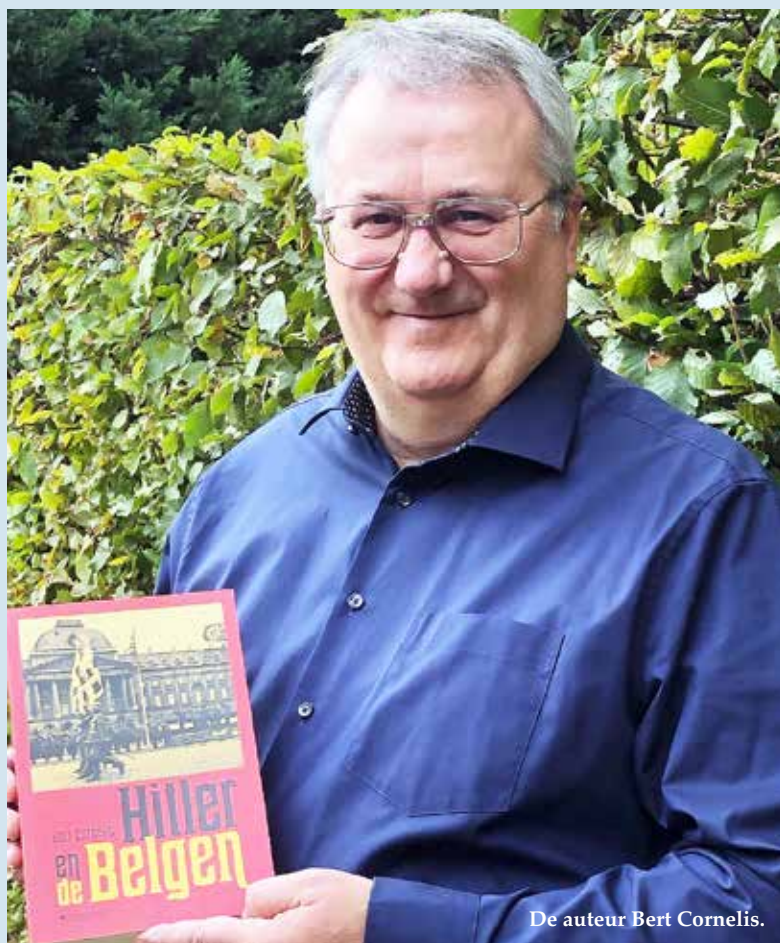
Vrede met Hitler?

En daar zitten we bij de echte kern van Cornelis' boek: de koningskwestie. Ik koppel daar de machteloze vredesinspanningen aan, juist omdat Leopold uit zichzelf, elitair én autoritair dacht, en dus dichter bij de overwelderiger stond dan bij de geallieerden.

Nochtans toont een reeks 'vredesinitiatieven' aan dat niet de democratie, maar de redding van de eigen, godgegeven heerschappij het doel van de koning was. Hij dacht aan een nieuwe grondwet, zijn ideaal was een Franse oplossing (met een Belgische Vichyrepubliek waar hij zou kunnen doorregeren), de neutraliteitspolitiek was daar een middel toe geweest. En het moet gezegd, zowel de gevluichte regering als de nazitegenstanders (Goerdeler) hadden meermaals blijk gegeven van hun bereidheid om met Hitler tot een vergelijk te komen. Maar die had door de weigering van Londen om een vredesakkoord te sluiten (de Blitzkrieg was niet bevorderlijk voor het vertrouwen) elk ander initiatief afgeblokt.

Italiaanse banden

Alle gekonkel van de koning was een doodlopend straatje. Dat hij pas zeer laat 'manu militari' naar Duitsland werd overgebracht, dankt Leopold aan twee grillen van Hitler: zijn bewondering voor Albert I, en de tussenkomsten van Leopolds zus, Marie-José, die getrouwd was met de Italiaanse kroonprins Umberto, en in 1937 een affaire had met Mussolini (zo beweert zijn zoon in 'Il Duce, Mio Padre', 2006). Umberto was een seksverslaafde homo maar tegelijk fanatiek katholiek, en dat zorgde voor nogal wat sores, en een scheiding. Marie-José had in 1943 geprobeerd een apart vredesverdrag met de VS te sluiten maar dat mislukte. Bij Hitler kreeg ze voordien meer gehoor. Hij "schatte haar hoog in", schrijft Cornelis, "de vrouw die aan het Italiaanse hof volgens hem 'psychisch mishandeld' was". De val van Mussolini in 1943 maakte een eind aan haar voorkeursbehandeling, omdat koning Vittorio Emanuele toen al met de geallieerden heulde. Marie-José zou nog een vijftal weken

De auteur Bert Cornelis.

→ koningin worden in 1946 en na een volksraadpleging de troon verliezen en uitwijken naar Zwitserland. De ontmoetingen van Leopold met Hitler waren door haar geregeld. 'Hitler en de Belgen' is alles samen genomen een bevattelijk en samenvattend overzicht van de vreemde jaren dertig tot de ondergang van Hitler, met een vrij goed gelukte poging om de verwarring aan te geven waarmee Hitler en zijn vertegenwoordigers tijdens de bezetting dit land bekeken. Het boek is vulgariserend genoeg om een breed publiek inzage te geven in de ontwikkelingen tijdens de woelige, autoritaire jaren 1930-1945.

Synthese

Niet alle argumenten zijn diepgaand aangebracht wat de auteur ook in zijn voorwoord aangeeft. Maar toch is het net in de kleine details dat dit werk blijft boeien. De grote verdienste van

Cornelis' synthese is - behalve het gebruik van boeiende bronnen als het dagboek van Goebbels, de 'Tischgespräche' van Hitler, de verslagen van Hitlers tolk Paul-Otto Schmidt, en het katern met weinig bekende foto's - de beleden bescheidenheid en respectvolle benadering van zijn onderwerp. Helemaal in de geest van Albert De Jonghe. Geen boek om in de wachtkamer van de tandarts te leggen, maar om rustig te verteren in stilte en afschuw. Al "bleven de Belgen voor Hitler ondoorgrondelijk". En maar best ook. ■

Bert CORNELIS, Hitler en de Belgen, Leuven-Antwerpen, Davidsfonds Uitgeverij/Standaard Uitgeverij, 2020, 429 blz., 27,99 euro (online te bestellen via www.destandaardboekhandel.be of www.bol.com)

Lees ook de recensie van Lukas De Vos op www.knack.be

Nummer 46:

Met Joe Biden wordt op 20 januari 2021 de 46ste president van de Verenigde Staten geïnstalleerd en we krijgen met Kamala Harris de 49ste vicepresident.

door Prof. Herman Matthijs (VUB & UGent)

Nieuwe machtshebbers

Joe Biden (°1942) is, na Kennedy, de tweede katholieke president van de Verenigde Staten. Het is ook de eerste keer dat de staat Delaware een president levert. Dat is een van de 13 "founding states". De nieuwe "first lady" heet Jill Jacobs (°1951), een katholieke professor in de Engelse taal. Met Kamala Harris (°1964) komt er voor het eerst een vrouw op één van de twee politieke topfuncties van het land. Zij is Baptiste en tot de eedaflegging blijft ze senator voor de staat California, wat ze al sinds 2017 was. Daarvoor was ze de 'Attorney General' of minister van Justitie van deze staat. Harris heeft ook een migratie-achtergrond, wat nieuw is voor deze topjob. Ze is gehuwd met de toekomstige "second gentleman", Doug Emhoff (°1964), een Joods advocaat. Daarmee is er voor het eerst geen vertegenwoordiger meer van de traditionele protestantse kerken in de twee belangrijkste koppels van de Verenigde Staten.

Uitslag

Beide kandidaten, Biden en Trump, hebben een historisch resultaat neergezet. Biden is over de 75 miljoen stemmen gegaan en Trump over de 71 miljoen. Daarmee zijn alle records van de 'popular vote' geklopt. Dit heeft natuurlijk ook te maken met een grotere bevolking en vooral de massale opkomst: quasi twee derde! Maar deze verkiezingen zijn ook de geschiedenis ingegaan als de slechtst georganiseerde uit de moderne tijden! De 'early voting' is bepaald niet ernstig, want niet iedereen stemt op hetzelfde moment. De electorale organisatie van de verkiezingen is een bevoegdheid van de staten en dat is in een aantal

Joe Biden

staten bepaald geen succes te noemen. Ook de tellingen verliepen te langzaam en zullen zeker nog leiden tot vele rechtszaken en politieke discussies.

Joe Biden behaalt de meerderheid in het kiescollege en komt, zoals Donald Trump in 2016, uit rond de 306 van de 538 kiesmannen. Trouwens de laatste grootse overwinning, en dan spreken we van meer dan 400 kiesmannen, dateert al van president Georges Bush sr. In 1988 (426 kiesmannen) en daarvoor het record met president Ronald Reagan in 1984 (525 kiesmannen op 538).

De democraten behouden de meerderheid in het Huis van Afgevaardigden (435 leden) en kunnen dus opnieuw de "speaker" aanduiden. Wordt dat opnieuw de steunpilaar van Kamala Harris, in casu Nancy Pelosi (°1940)? Met deze kranige katholieke tachtiger komt de gerontocratie helemaal tot zijn recht bij de democraten. Weliswaar gaan er wel enige zetels af in vergelijking met 2016. De senaat is nog onbeslist (50 Republikeinen tegenover 48 Democraten) en hangt af van de twee nieuwe verkiezingen in de staat Georgia. In het College der Gouverneurs blijft de meerderheid republikeins (27 tegen 23).

Daarnaast zal de nieuwe regering moeten rekening houden met het feit dat de meerderheid in de 'Board van de FRB' (Nationale

Bank) nog voor een tiental jaren republikeins zal zijn en dat betekenen tientallen jaren voor het Opperste Gerechtshof! Daar heeft president Trump gouden benoemingen gedaan.

De dems

Bij de democraten rijst de vraag of Biden zijn jaren in het Witte Huis gaat uitdoen. Want als hij vroegtijdig aftreedt, dan komt Harris als eerste vrouw aan de macht. Dit is voor haar een belangrijk verschil voor de nominatie in 2024. Als president Biden blijft tot in januari 2025, dan staat Harris minder sterk voor een nominatie. Want het feit dat zij nu de vice-presidente wordt, is een politieke streep door de rekening van nogal wat democraten met presidentiële ambities. Als Harris 'en cours de route' inspringt, dan wordt het uitkijken naar de nieuwe vice-president. De overwinning van Joe Biden was niet groots genoeg. Inderdaad de blauwe golf is er niet geweest. Dat zal snel zorgen voor ruzies in deze partij, want er is niet genoeg gewonnen om daar iedereen zijn/haar zin te geven.

De GOP

Bij de republikeinen verliest men het 'Witte Huis', maar men kan niet zeggen dat Donald Trump is weggestemd. Maar deze partij zal op zoek moeten naar nieuw leidersbloed. Senaatsfractie leider McConnell is als 78-jarige geen wissel op de toekomst. En de pogingen van Donald Trump om in 2024 nog eens te proberen als 78-jarige, zullen botsen met de jongere GOP (Grand Old Party)-politici met ambities. Er komt zeker heibel in deze partij. Maar in eerste instantie moet deze partij zich optimaal kunnen richten op de tweede ronde van de twee senaatzetels in de staat Georgia.

Conclusie

Zodoende is Donald Trump op de tweede plaats geëindigd en dat is juist de plaats die hem nooit heeft geplezierd. Maar een gewe-

Joe Biden kreeg de meeste stemmen achter zijn naam.

zen president heeft recht op een pensioen van 219.200 dollar per jaar, dat belastbaar is. Daarnaast zijn er nog de verhuiskosten, de middelen voor zijn secretariaat, gratis medische behandelingen in een militair ziekenhuis en een levenslange bescherming door de "secret service". Van een dergelijk pensioen genieten te West Palm Beach, veel mensen zouden er direct voor tekenen.

Desalniettemin de volgende verkiezingen mogen al voorbereid worden: die van 5 januari aanstaande voor de twee senaatzetels van de staat Georgia. Die gaan beslissen over de macht de volgende twee jaar. De verhouding in de senaat is nu 48 Democraten versus 50 Republikeinen. Als de GOP er één binnenhaalt dan heeft Joe Biden weinig politieke ruimte om iets te doen. Want de senaat is oppermachtig in de Verenigde Staten. Momenteel zitten daar twee republikeinse senatoren: David Perdue en Kelly Loeffler. Deze laatste is, volgens Forbes, het allerrijkste congreslid met een waarde van 500 miljoen dollar. Als de samenstelling van de senaat eindigt op 51 of 52 republikeinen, dan rest president Biden enkel eens goed te gaan lunchen en/of te dineren met de republikeinse fractie leider in de senaat: Mitch McConnell uit Kentucky. Beiden zijn 78 jaar en kunnen met elkander door een politieke deur. Met andere woorden, de politieke slagkracht van de 46ste president is verbonden met de 'US Senate'! Zouden de leden van de Romeinse 'Senatus' dat ooit hebben kunnen bedenken? ■

Donald Trump moest het hoofd buigen.

Zwitserland

De fondue van alle Europese misgrepen

Wie de Zwitserse grens oversteekt, zelfs langs Franstalige kant, ziet opgepoetste vuilnisbakken, alsof ze recht uit de Ikea komen. Grensbewakers zien je meesmuilend aan als je, tegen beter weten in, de wikkel van een snoepje of, god verhoede, een leeg waterflesje (in plastic!) in die emmer wegmoffelt. Het is maar één van de oneindige grappen over de Zwitserse zindelijkheid waarvan het wemelt in Uderzo en Gosciny's 'Asterix in Helvetia'.

door Lukas De Vos

In tegenstelling tot die verwijfde Italianen en slempende Fransen hechten Zwitsers alle belang aan het "Reinheitsgebot" – niet in het bier, maar in hun kaasfondue en hun witte Fendantwijn uit Wallis. Dat komt omdat de orgieën die met zulke kaasketels gepaard gaan alleen achter gesloten deuren plaatsvinden. Keurigheid is de koekoeks-klok van het fatsoen. Schijn de alpenhoorn van voornaamheid.

Onderdeurtjes

Want wie het Zwitserse bouwsel van dichterbij bekijkt, weet dat de veel geroemde traagheid van de Helveten alleen geldt voor wie geen geld, geen status en geen leepheid heeft of nodig heeft. De laatste weken is duidelijk dat de grootste ondeugden die de Europese Unie tot een bende moddervechtende onderdeurtjes maken, terugvoeren tot hun ultieme fuik in het voormalige Eedgenootschap. Zwitserland is het kwade genius van alles waarin de Unie uitblinkt: sekschandalen, dorpsmentaliteit, geldhonger. De Zwitsers omhullen het met vrome beden

De populaire presentator Darius Rochebin geraakte verwickeld in grensoverschrijdend seksueel gedrag.

en cynisch genoeg, maar ze zijn niet minder ziek dan hun buurlanden. Integendeel, zij zijn het virus.

Zwitserland is altijd het altaar geweest waaraan de hevigste tegenstanders en bannelingen zich konden vasthaken om godsvrede te bekomen – neutraliteit is een ander woord voor "kleine percentjes rijke ventjes". Ze beschilderen liever de binnenkant van hun chalets vol met alpenweiden, besneeuwde bergen en koeienbellen dan er tussen te staan.

Seksschandalen

Niet zonder reden heeft de VN zijn belangrijkste filiaal in Genève. Want sinds kort is daar het deksel opgeheven van een onwelriekend potje gerampetamp, dat al decennia nooddruftig werd toegedekt bij RTS (Radio et Télévision Suisse), die zijn eerste beelduitzending kreeg in 1954 – in Genève (radio en de meeste studio's van het Franstalige deel van het land bevinden zich in Lausanne). RTS zit verwickeld in het "Dariusgate". Kernfiguur is de populaire presentator Darius Rochebin, een nieuwsmans van Iraanse afkomst (hij heette Khoshbin) die 22 jaar lang het nieuws las. In augustus heeft hij plots een overstap gemaakt naar de Franse commerciële informatiezender LCI. De aanleiding: langzaam wordt duidelijk dat hij jarenlang nubiele vrouwen, en vooral jonge mannen terroriseerde met wat gemeenzaam grensoverschrijdend seksueel gedrag heet. En daarbij de hand boven het hoofd werd gehouden door de hele top van RTS. De krant "Le Temps" heeft net een heel dossier uitgebracht waaraan haar journalisten maanden hebben gewerkt.

Maar het simpele seksschandaal verbergt een veel fundamenteeler probleem: het is een hefboom om de privatisering van de openbare omroep (21 regionale radio-omroepen en 13 TV-stations) door te drukken. Die poging gaat onder het motto "No Bilag", geen uitzendtax – maar net op dat geld overleeft de koepelorganisatie SBC. Het wegmoffelen van schandalen moet de koepel buiten verdenking houden. En er zijn goede redenen om een onafhankelijke openbare omroep te beschermen. De sociaaldemocraat Tim Guldimann (voormalig ambassadeur in Duits-

Iemand draagt tijdens een betoging het masker van Pierin Vincenz, de CEO van de Raiffeisenkas, in verdenking gesteld voor het misbruik van bedrijfskredieten.

land) weert zich als een duivel in een wijwartervat. "Vertrouwen berust op open debat", stelt hij, niet op commerciële belangen. Er is meer. "It would also constitute a full-on attack on the up-to-now uncontested belief that the state should tackle social issues that the market ignores". Behoeft geen krans. En ten derde beschermt de taks de verscheidenheid van het land. "Ook het Retoromaans en de Zwitsers in het buitenland hebben recht op verbondenheid. Als we een tunnel kunnen bouwen voor een half miljard Zwitserse franken om Nieder-Engadin met zijn 8.000 inwoners uit zijn afzondering te halen, dan is onafhankelijke informatie zeker even belangrijk". Een volksraadpleging in 2018 sloot zich daar met drievierde van de stemmen bij aan. Niet één van de 26 kantons was bereid de taks op te geven. Alleen schandalen kunnen tot een nieuw conflict leiden. En dat zit erin als zou blijken dat de raad van bestuur en de directeurs onheuse handelingen op de werkvloer met de mantel van ontkenning, wegwuiven of zelfs promoties willen verstikken. Het gaat om geld.

Bankschandalen

Dat blijkt ook uit een nieuw bankschandaal. De meeste banken van Zwitserland zijn grote internationale spelers, die zich al sinds 1934 konden beroepen op het bankgeheim om geen onderzoek naar de herkomst van het geld te moeten voeren. Privacy als

schaamlapje voor belastingontduiking in den vreemde, witwaspraktijken of geldverduistering. Vooral onder druk van de Europese Unie is dat bankgeheim aan het afbrokkelen (net als in Luxemburg). Zo moet een bank sinds 2005 de rente bekendmaken van rekeninghouders uit de EU. Tien jaar later kwam er een belastingverdrag met de EU. Zwitserland meldt automatisch de opening van een EU-rekening. Maar er zijn niet alleen internationale bankconcerns, er is ook nog de vertrouwensbank, de (vroeger) ook bij ons gekende Raiffeisenkas, een coöperatieve van kleine spaarders en beleggers. Pierin Vincenz heeft die bank 17 jaar lang geleid en uitgebouwd tot de derde grootste van het land. Geen "unzähligen Negativschlagzeile", schreef Blick (8/11/2020), geen "Millionen-Boni für Manager, Milliarden-Rettung durch den Bund, Schwarzgeld-Skandale". Helaas zijn Vincenz en zijn partner Beat Stocker eind oktober in verdenking gesteld voor misbruik van bedrijfskredieten. Voor enige uitspattingen. 250.000 Zwitserse franken (goed 230.000 euro, het brutoloon van de Belgische premier) ging naar champagne, strippers en vrouwen van lichte zeden. Klap op de vuurpijl: in de nacht van 11 op 12 juni 2014 heeft Vincenz met de kredietkaart van de bank 3.778 frank betaald in het Hyatt Hotel van Zürich om de aangerichte schade in zijn hotelkamer te vergoeden (ga dan maar es op reis in eigen land). Klaarblijkelijk was zijn agenda in de war geraakt, en verscheen een geliefde terwijl hij nog een andere deerne afwerkte. De feeksenstrijd vernielde het meubilair. Dat gaat de weldenkende Zwitser boven het petje. Het gaat om geld.

Gouden paspoorten

En dan zijn er natuurlijk de gouden paspoorten. Het is alweer de EU die de kat de bel aanbond. Voor de goede orde: Zwitserland maakt dan wel geen deel uit van de Unie, maar zit in de Schengenzone (zonder Bulgarije of Roemenië bijvoorbeeld), en neemt de Europese rechtspraak over handelsgeschillen voor lief. De Europese Commissie is het stilaan beu dat stinkend rijken uit het Midden-Oosten, Turkije, Rusland en

China zomaar, in ruil voor geld, véél geld, een Europees paspoort kunnen kopen – en zich dus vrij kunnen bewegen, kapitaal kunnen versluizen, goederen verslepen of diensten opzetten in de hele Europese zone. Ja zelfs deelnemen aan de plaatselijke en Europese verkiezingen. De EU wil nu tegen Malta en Cyprus, de grote boosdoeners bij uitstek (begrijpelijk: voor Cyprus betekent dat sinds 2013 al een kwart van een nationaal jaarbudget), een procedure opstarten zoals tegen Polen en Hongarije om te verhinderen dat de rechtsstaat en de rechtspraak in het gedrang komen. Nu zijn er heel wat landen die gouden visa uitreiken voor langdurig verblijf, Griekenland en Frankrijk zetten de toon. In ruil voor geld. "Pass gegen Cash". In allerhande vormen: investeringen, steun voor nieuwe banen, ontwikkelingsfondsen, vastgoedaankoop, havenuitbouw en dies meer. Andere lidstaten, zoals Ierland en Hongarije, doen dat om politieke redenen: de schaalvergroting van hun bevolking (verloren door uitwijking of hertekening der grenzen).

Maar als de Unie strenger optreedt (Malta heeft al gezegd te stoppen met zo'n paspoorten, Cyprus doet dat officieel vanaf 1 november maar tracht er onderuit te komen), dan lijkt het logisch dat Zwitserland (en Liechtenstein) de vrijgekomen plaats graag zullen innemen. Rechters protesteren, "so wird das Bürgerrecht zur Ware". Voor EU-commissaris Vera Jourova gaat het om een strijd tegen "misdaad, witwassen en corruptie". Er is één probleem: de wetgeving ter zake is nationaal, niet Europees. En alleen in landen als de VS, Vietnam of Eritrea moet je dubbele belasting betalen, als je elders woont. Het gaat om geld.

Stokslagen

In 'Asterix in Helvetia' lag de oplossing voor de hand: wie zijn broodje in de raclette liet vallen kreeg stokslagen. Eerst 5, dan 20. De derde keer werd je in het Meer van Lemman gegooid – liefst verzaard met stenen. De kans dat zoiets gebeurt met echte plutocraten is uiterst gering. Want het gaat om geld. Véél geld. ■

Blauw in de Wetstraat 16

Met de eedaflegging van Alexander De Croo als hoofd van een nieuwe regering kwam een einde aan meer dan een jaar politieke onzekerheid. Regeringsleiders spelensinds 1830 immer een cruciale rol in onze politiek. Zij worden verondersteld doortastendheid en zin voor compromis met elkaar in evenwicht te brengen en zo stabiliteit te verzekeren. 'Eerste ministers' zijn echter een relatief nieuw fenomeen, dat pas in 1918 werd geïnstitutionaliseerd.

door Bart D'hondt, wetenschappelijk medewerker Liberas

Tussen 1830 en de Eerste Wereldoorlog speelde de koning een grotere politieke rol dan nu. Binnen de ministerraad was dan ook veeleer sprake van een *primus inter pares* die het kabinet samenstelde, de spreekbuis van die regering was en wanneer nodig leiding gaf, knopen doorhakte. Aan het hoofd van die regeringen volgden liberalen en katholieken elkaar aan een soms hoog tempo op.

Voorlopig Bewind en Unionisme

Tussen 1831 en 1846, wanneer de Liberale Partij officieel werd opgericht, namen vijf 'liberaal georiënteerde' politici deze functie waar. Albert Goblet d'Alviella (februari 1831 tot maart 1831) en Etienne de Sauvage (maart 1831 tot juli 1831) stonden opeenvolgend aan het hoofd van het zogenoemde Voorlopig Bewind. Dit orgaan bestuurde het jonge België tot Leopold I de eed had afgelegd en een eerste echte regering kon worden geïnstalleerd. Albert Goblet d'Alviella keerde korte tijd later terug (oktober 1832 tot augustus 1834) en combineerde zijn voorzitterschap met de portefeuille Buitenlandse Zaken. Tot halfweg de twintigste eeuw zou dit trouwens de gewoonte blijven en beheerden regeringsleiders ook rechtstreeks een of meerdere departementen.

De drie volgende liberale regeringsleiders stonden net als hun voorgangers aan het hoofd van een Unionistische regering waar-

in katholieken en liberalen tijdelijk nog de macht deelden. Joseph Lebeau (april 1840 tot april 1841), Jean-Baptiste Nothomb (april 1841 tot juni 1845) en Sylvain van de Weyer (juli 1845 tot maart 1846) deden nog een poging om deze coalitieregeringen 'avant la lettre' in leven te houden maar het concept sneuvelde in de daaropvolgende regering van de katholiek Barthélemy de Theux de Meylandt. Onder deze drie liberale regeringsleiders werd onder meer de eerste organieke wet op het lager onderwijs onderhandeld en goedgekeurd (1842).

Op 12 augustus 1847 legde de eerste echte liberale regering de eed af. Charles Rogier leidde deze regering tot september 1852 en loodste België heel behendig voorbij het Europese revolutiejaar 1848, onder meer door een eerste democratisering van het toen gangbare cijnskiesrecht. Rogier werd afgelost door Henri de Brouckère, die tot maart 1855 aan het hoofd van een liberaal zakenkabinet kwam te staan. De katholieke politicus Pieter De Decker poogde tussen 1855 en 1857 het Unionisme nieuw leven in te blazen, maar tevergeefs. De liberalen kozen resoluut voor de realisatie van een eigen programma. De twee zwaargewichten Charles Rogier (november 1857 tot december 1867) en Walthère Frère-Orban (januari 1868 tot juni 1870) voerden de partijstrijd op en kozen voor een pad richting secularisatie en duidelijke scheiding tussen Kerk en Staat. De verkiezingen van 1870 brachten de katholieken echter terug aan de macht. Een modernisering van de kieswet in 1877 draaide echter (nipt) in hun nadeel uit, wat de

Karikatuur van de minister van Financiën "L'État c'est moi!", Walthère Frère-Orban, door Corroche, ca. 1848-1870 (collectie Liberas, nr. 200095).

ongetwijfeld meest combattieve regering uit de negentiende eeuw aan de macht bracht. Walthère Frère-Orban (juni 1878 tot juni 1884) leidde samen met zijn minister van Openbaar Onderwijs Pierre Van Humbeeck de regering die de schoolstrijd op een absoluut hoogtepunt bracht. Ook andere grote namen zoals Gustave Rolin-Jaequemyns op Buitenlandse Zaken en Jules Bara op Justitie maakten deel uit van deze historische regering, net als de progressieve promotors

Standbeeld van Charles Rogier in het Parc d'Avroy, van de hand van Camille-Marc Sturbelle, onthuld ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van de Belgische onafhankelijkheid (collectie Liberas, fotonr. 600001).

van het officieel onderwijs Charles Graux op Financiën en Xavier Olin op Openbare Werken. De electorale afstraffing die daarop volgde was echter niet min.

Katholieken en liberalen

De liberalen werden tot meer dan dertig jaar oppositie veroordeeld en pas onder druk van de Eerste Wereldoorlog konden ze opnieuw toetreden tot de regering. Paul Hymans en Eugène Goblet d'Alviella traden

in 1916 toe tot de tripartite onder de katholiek Charles de Broqueville. In de daarop volgende jaren zetelden de liberalen in niet minder dan twaalf coalitieregeringen, onderbroken door twee oppositieperiodes. De grote politieke en economische crisis van de jaren 1930 zorgde op 25 oktober 1937 voor de val van de driepartijen-regering onder leiding van Paul Van Zeeland. De socialisten met Spaak, de Man en Vandervelde mislukten in hun formatieopdracht, de christendemocraat Van Overbergh weigerde zijn formatieopdracht en de katholieke conservatieven van Pierlot trokken zich terug uit de onderhandelingen. De tegenstellingen tussen de partijen liepen steeds verder op, waardoor de koning Paul-Emile Janson (november 1937 tot mei 1938) met de formatieopdracht belastte. De snelle verslechtering van de internationale situatie gaf in België echter meer en meer aanleiding tot nieuwe werkloosheidsrecords en de coalitiepartners konden het niet eens worden over een herstelplan. Na nog geen jaar ruimde Janson dan ook plaats voor de eerste socialistische premier van België, Paul-Henri Spaak.

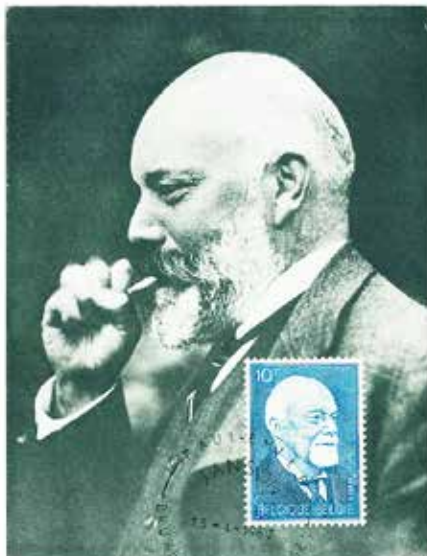

Foto en postzegel met de beeltenis van Paul-Emile Janson, 1967 (collectie Liberas, POSTZEGELA21B).

Verhofstadt

Na Janson bleef het heel lang wachten op een volgende liberale premier. Zestig jaar later kwam Guy Verhofstadt (juli 1999 tot maart 2008) aan het hoofd van drie opeenvolgende regeringen te staan. Verhofstadt gaf in 2008 de fakkel door aan de christendemocraten Leterme en Van Rompuy, waarna PS-voorzitter Di Rupo van 2011 tot 2014 de honneurs waarnam. De verkiezingen van 2014 brachten opnieuw een blauwe premier in de Wetstraat 16. Charles Michel (oktober 2014 tot oktober 2019) en Sophie Wilmès (oktober 2019 tot oktober 2020), die vanaf december 2018 een minderheidsregering met gedoogsteun hadden geleid, gaven in oktober 2020, midden de grootste gezondheids crisis die het land ooit heeft gekend, het premierschap door aan Alexander De Croo. Deze staat sindsdien aan het hoofd van een veelkleurig kabinet met Vlaamse en Franstalige liberalen, socialisten en groenen, aangevuld met de Vlaamse christendemocraten van CD&V.

Volledigheidshalve vullen we dit overzicht van dertien liberale regeringsleiders op federaal niveau aan met de regionale liberale minister-presidenten. In Vlaanderen werden Patrick Dewael en Bart Somers naar voor geschoven, in Wallonië André Damasieux en Willy Borsus, in de Franse Gemeenschapsregering, Hervé Hasquin, Philippe Monfils en Pierre-Yves Jeholet, in de Brusselse Hoofdstedelijke regering Jacques Simonet, François-Xavier de Donnée en Daniel Ducarme en in de Duitstalige Gemeenschapsregering Bruno Fagnoul. ■

Machiavelli's Lef

door Aviva Dierckx

Het is zowat traditie dat politici aan hun collegae een boek schenken waarvan zij denken dat die er baat bij kunnen hebben. Het zal 15 jaar of meer geleden zijn dat Karel De Gucht aan zijn politieke omgeving een boek over het leven en de ideeën van Machiavelli cadeau deed. Er werden heel wat wenkbrauwen gefronst, want het pad naar de herwaardering van Machiavelli's erfenis was toen nog niet compleet ingezet.

Vooroordeel

'Machiavellisme' is een negatieve term: machtspolitiek en cynisme zijn er de hoofdingrediënten van. Modernere lezingen brengen stilaan een rehabilitatie van het ware gedachtengoed van Niccolo Machiavelli. Recent publiceerde Sonja Lavaert (VUB) "Vrijheid, Gelijkheid, Veelheid. Het moderne democratie-denken van Machiavelli tot Spinoza en zijn kring". Zeer binnenkort verschijnt "The Spinoza-Machiavelli Encounter" van Vittorio Morfino. Eerder 'gespecialiseerde' analyses.

Ook filosofe Tinneke Beeckman, die ons vandaag een buitengewoon toegankelijk boek levert over hetzelfde onderwerp, vertelt hoe zij tijdens haar studies enkel zijdelings Machiavelli leerde kennen. Tot zij, als Spinoza-adept, diens mening over Machiavelli onder ogen kreeg: "In de Staatkundige verhandeling noemt hij Machiavelli de "zeer wijze, zeer sluwe Florentijn, over wie het wel vaststaat dat hij een voorstander was van de vrijheid en dat hij heel heilzame

Tinneke Beeckman schreef 'Machiavelli's Lef' en gaf het de ondertitel "levensfilosofie voor de vrije mens" mee. Inderdaad heeft iedereen er iets aan om de vaak fout begrepen ideeën van Machiavelli te leren kennen, maar we kunnen het ook wel beschouwen als een zelfhulpboek voor hedendaagse politici.

raadgevingen heeft geformuleerd om haar te beschermen."

Vorstenspiegel

Tinneke Beeckman stelt vast dat het vooral Machiavelli's dunste boekje 'Il Principe' is dat hem zijn kwalijke reputatie bezorgde. "Zijn kernvraag is hoe je zelfbestuur organiseert in een goddeloze wereld, maar die seculiere opvatting valt bij voorstanders van uiteenlopende christelijke strekkingen in slechte aarde. Zij hebben Machiavelli dan ook als een duivelse figuur neergezet," schrijft Beeckman. "Machiavelli's raadgevingen tonen de heerser welke schijn hij moet ophouden, en wat hij beter niet kan doen," stelt Beeckman, en zij brengt dit meteen over op het heden: "(...) spiegels zijn er nog steeds: medepolitici, burgers en journalisten formuleren commentaar". Beeckman weet de stem van Machiavelli en zijn aanbevelingen prima te vertalen naar moderne contexten.

Noodzaak, deugd en fortuin Tinneke Beeckman bespreekt ook Machiavelli's opvattingen over vrijheid tegen het licht van wat intussen de klassieke liberale invullingen zijn geworden.

Daarnaast gaat ze dieper in op de 3 begrippen die volgens Machiavelli als communicerende vaten met elkaar verbonden zijn: noodzaak, deugd, en fortuin, met deugd als scharnier want: "Wanneer je niet met deugd handelt, slaat de fortuin harder toe: je problemen verergeren. De inzet van deugdzzaam handelen is dus niet alleen dat je het

juiste of het betere moet doen. Het gaat er ook om dat je meer greep kan krijgen op het onvoorspelbare, onverwachte, veranderlijke van het leven".

Lef

"Elke mens moet doen wat zijn geest hem ingeeft, en het doen met lef," schreef Machiavelli in 1506 in een brief aan Giovan Battista Soderini. Daar komt de titel van het boek vandaan.

Tinneke Beeckman formuleert als slot ook nog een aantal op Machiavelli gebaseerde 'precepten', die zeer nadrukkelijk principes zijn, geen 10 geboden-achtige wetten met transcendente grond, maar eerder universele humanistische principes voor een vrije mens in een bij voorkeur vrije samenleving, en naleefbaar voor burgers én politici. Maar voor politici eindigt het toch met déze: "Bedenk dat politiek een tragische kant heeft: soms organiseert een mens zijn eigen ondergang, zelfs vanuit de beste intenties. Weet dat je kan verliezen, maar laat je hierdoor niet ontmoedigen. Moed is onontbeerlijk, lef aanbevolen". Karel De Gucht had het al. ■

Tinneke Beeckman, *Machiavelli's Lef – Levensfilosofie voor de Vrije Mens*, Amsterdam, Boom uitgevers, 2020, 285 blz., 24,90.